

Tone Brix-Hansen
Engvej 6
4780 Stege

Vordingborg Kommune
Plan og Byg
Valdemarsgade 43
4760 Vordingborg

tekpost@vordingborg.dk

Stege, den 11. januar 2016

Vedr.: Forslag og ideer til planlægning for vindmøller i Vordingborg Kommune

Kommunen ønsker forslag og ideer til deres planlægning for vindmøller. Der er primært tre scenarier, vi bliver bedt om, at forholde os til, samt evt. andre emner, som bør belyses i planlægningen.

Prioritering af hensyn

Indledningsvis vil jeg sige, at det er sympatisk, at kommunen er opmærksom på, at vindmøllerne kan forårsage gener for naboerne, og således beder om indspark til prioritering mellem antal berørte naboer og længst mulig afstand til naboerne.

Jeg har været aktiv i Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller i snart fire år. Jeg har haft kontakt til mange naboer, som er meget generet af de store vindmøller. Det er helt sikkert, at de nærmeste naboer er mest generede, men der er også nogle på helt op til ca. 1,5 km, som oplever store gener. Det lader til at være svært at forudsige præcis hvilke naboer/nabohuse, som er mest udsatte. Det kan have med landskabelige forhold at gøre, skovlinjer, jordbundsforhold, husets konstruktion, mølletype, særlig følsomhed, el.l. Der har desværre ikke været politisk vilje (eller vilje hos industrien) til at undersøge dette nærmere.

Fordi det kan være svært at sige, på hvilken afstand naboerne bliver mest generede, og fordi der ikke behøver at være forskel på oplevelsen af gener på en afstand mellem 800 og 1000 meter, ville jeg vælge scenarie 3 (Køng Mose, Barmosen og Rosenfeldt), hvis jeg blev tvunget til at vælge mellem de tre scenarier, fordi der her er klart færrest naboer indenfor 1,2 km fra møllerne.

Jeg forholder mig hermed ikke til landskabs-, natur og andre miljømæssige hensyn, eller andre forhold.

Der er dog rigtig mange og gode grunde til at vælge slet ikke at opstille vindmøller i kommunen!

Emner som bør belyses i planlægningen

Bosætning og værditab

Opstilling af store vindmøller vil være i direkte modstrid med kommunens mål om øget tilflytning og ønsket

om at tiltrække pendlerfamilier. Det må være rimeligt at antage, at de færreste - og i hvert fald de færreste ressourcestærke - familier vil ønske at bosætte sig tæt på store vindmøller.

En undersøgelse fra Københavns Universitet viser, at ejendomme op til 800 m fra møllerne har mistet mellem 7-15% i værdi (se [Bilag 1: KU om Boligpriser og vindmøller](#)). Denne undersøgelse omfatter først og fremmest ældre, mindre møller, end dem som opstilles i dag. Kun 5% af møllerne i undersøgelsen var store møller. Det må være helt rimeligt at antage, at værditabet for ejendomme omkring store vindmøller er markant højere indenfor de samme afstande, fordi de store møller vil være mere synlige, og fordi støjen og skyggekastene vil nå længere væk.

EDC mæglere i lkast har for nyligt udtalt, at de nærmeste naboejendomme til de store møller taber mellem 20- 50% i værdi, hvis de overhovedet kan sælges (se bilag 2).

Vores kommune kæmper i forvejen en kamp for at forbedre kommunens image og tiltrække nye borgere, som kan bidrage til fællesskabet. Opstilling af store vindmøller vil nødvendigvis modarbejde dette, og vil i stedet kunne bidrage til (endnu) lavere attraktivitet, forfald af ejendomsmassen og i værste fald udvikling af (flere) ghettoer for socialt udsatte omkring møllerne.

VidenOmVind (vindmølleejernes presseorgan) påstår, at ejendomme tæt på store vindmøller slet ikke taber værdi. De har foretaget nogle undersøgelser, som skal bevise dette. Foreningen "Vindmøller med Omtanke" gik de første to af disse undersøgelser (Tåsinge og Kyse) efter i sømmene og fandt, at der var nogle misvisende forudsætninger for undersøgelserne. Bl.a. var der inkluderet huse, som var blevet solgt inden møllerne kom op, huse solgt på auktion, en landbrugsejendom med store jordtilliggende, et hus væsentlig udenfor nærområdet, og en landsby (Sandved), som blev benyttet som sammenligningsgrundlag, lå i forvejen kun 2 km fra 13 vindmøller! Når der blev korrigeret for disse fejl, blev det klart, at ejendomme tæt på møllerne blev solgt til priser, som lå ca. 38% under priserne for ejendomme, som ikke lå tæt på vindmøller, og liggetiderne var betydeligt længere. Tabellen nedenunder viser en korrigeret opstilling for Tåsinge:

Ejendomme UDEN vindmøller som nabo	Ejendomme MED vindmøller som nabo
Liggetid før salg: 140 dage	Liggetid før salg: 299 dage
Salgspriser i gennemsnit kr. 400.000 OVER ejendomsvurderingen	Salgspriser i gennemsnit kr. 60.000 UNDER ejendomsvurderingen

Undersøgelsen fra Københavns Universitet, og EDC mæglerens vurdering, underbygger dette.

Jeg vedlægger også kopi af en udtalelse fra Danbolig (bilag 3), som med direkte henvisning til de store vindmøller bekræfter, at en ejendom gentagne gange er blevet sat ned i pris, og er blevet meget svær at sælge. Flere købere er sprunget fra pga. risikoen for vindmøller.

Jeg har lyst til at nævne et helt aktuelt eksempel fra Møn, hvor en køber af et hus tæt på Borre Søpose i sidste øjeblik valgte at afstå fra at købe huset pga. risikoen for, at der kan komme store vindmøller.

Jeg vil opfordre kommunen til at tage aktivt stilling til, hvad store vindmøller kan betyde for områdernes attraktivitet, evne til at tiltrække tilflyttere, og de samlede tab af ejendomsværdi.

Lovgivningens utilstrækkelighed og konsekvenserne heraf for naboer og for kommunen

Vi har i dag en lovgivning, som er helt utilstrækkelig både mht. at beskytte naboerne mod gener og som grundlag for kommunens rolle som tilsynsmyndighed. Loven er formuleret med den hensigt at fremme udbygningen med vindmøller, og denne hensigt er fremtrædende, og giver nogle vidt rækkende konsekvenser, ikke bare for naboerne, men også for kommunen som tilsynsmyndighed. Hermed nogle eksempler på dette:

- Støjgrænserne gælder kun ved vindhastigheder på 6 og 8 m/s. Hvis en vindmølle er forudsat at køre i støjdæmpet modus i byggetilladelsen, gælder dette også kun ved 6 og 8 m/s, og møllen kan "slippes fri" ved alle andre vindhastigheder. Dagens vindmøller er elektronisk styrede, og det er en smal sag at programmere dem til at køre i forskellige modus ved forskellige vindhastigheder. Vindmølleejerne indrømmer også, at de gør dette. Ved tydeligt hørbare toner fra en mølle, skal der gives et tonetillæg på 5 dB - dog også kun hvis tonerne er hørbare ved 6 og 8 m/s. En kommune kan intet stille op mod fx hyletoner eller markant højere støj ved høje vindhastigheder. Dette har givet store udfordringer for fx Holbæk Kommune. Jeg vedhæfter kopi af to breve fra Holbæk Kommune, som på glimrende vis illustrerer, hvor magtesløs en kommune er, når der opstår problemer med hyletoner ved høje vindhastigheder, og kopi af et referat mellem Holbæk Kommune og Miljøstyrelsen, hvor der bekræftes, at støjgrænserne kun gælder ved 6 og 8 m/s. Se bilag 4, 5 og 6. Disse tre dokumenter daterer tilbage til 2012, men loven er ikke ændret, så de er ligeså aktuelle i dag, som de var den gang.
- Kontrol af møllernes støjudslip kan kun pålægges én gang om året, og foretages af vindmølleejers selv, og vel at mærke ved at beregne støjen hos naboen, ikke ved at måle den. Målinger tillades ikke, selv om disse godt kan foretages, og også anbefales af Miljøstyrelsen for andre støjkloder end netop vindmøller, se side 20, pkt. 3.4, afsnit 2 i bilag 6: MST Orientering nr. 9 1997 om måling af lavfrekvent støj: "Måling af lavfrekvent støj og infralyd skal foretages indendørs i den berørte bolig. Det er besværligt at måle lavfrekvent støj udendørs, bl.a. fordi vinden påvirker målemikrofonen på samme måde som støj og på den måde frembringer baggrundsstøj, som forstyrrer målingen. I nogle tilfælde frembringes lavfrekvent støj af boligens gulv eller vægge, som sættes i svingninger af vibrationer fra undergrunden. Denne form for støj (strukturlyd) kan kun registreres indendørs. Der er således tydeligere sammenhæng mellem menneskers reaktion på lavfrekvent støj og lydtrykniveauet indendørs end med det lydstrykniveau, der registreres udenfor boligen."

Dagens møller er som sagt elektronisk styrede, og kan køre i forskellige indstillinger. Dette betyder, at de kan køre i én indstilling ved 6 og 8 m/s og en anden ved andre vindhastigheder. Loven tillader med andre ord, at møllerne støjer mere ved alle andre hastigheder, og den tillader, at kun mølleejers selv ved, hvilken indstilling den kører i ved "kontrol". Naboerne kan ikke få udleveret logfiler, som kan vise hvilken indstilling møllerne har kørt i på forskellige tidspunkter eller på kontroltidspunktet. En kommune som har insisteret på at få logfilerne udleveret, blev afkrævet en tavshedserklæring inden udlevering. Informationerne måtte ikke videregives til nogen. Heller ikke til en anden myndighed.

Der er mange andre, dybt kritisable finurligheder i loven, som sikrer møllerne frit spillerum til skade for naboerne. Vores kommunale ledere må notere sig, at de vil stå magtesløse overfor at kunne følge op på eventuelle klager fra naboerne. Naboerne kan i øvrigt kun klage til kommunen, som på sin side kun kan bede ejer om selv at foretage en kontrol**beregning**. Der findes ingen anke-instans, hvilket også er dybt kritisabelt.

Manglende accept af støjmålinger

Man kan som sagt godt måle støj. Kort inden Henrik Møller, der var internationalt anerkendt professor i akustik, sensationelt blev fyret fra Ålborg Universitet, var han med til at udvikle en måler for lavfrekvent støj. Denne måler har været udlånt til flere vindmøllenaboer, og viser store, til dels voldsomme, overskridelser af grænsen for indendørs lavfrekvent støj. Kommunerne kan dog ikke anerkende målingerne, bl.a. fordi loven kun tillader beregninger. Jeg vedhæfter to målerapporter, som begge viser store overskridelser af støjgrænsen, på trods af, at kontrolberegninger viser, at støjen ligger godt under grænseværdien (se bilag 8 og 9).

Holbæk Kommune og Miljøministeren besluttede i juni 2015, at der som en test skulle foretages målinger i naboernes huse i Holbæk Kommune. Universitetet har dog netop gjort det klart, at det ikke ønskes at udlevere måleren til projektet. Blev det mon for risikabelt at gennemføre testen med denne måler?

En "kuriositet", som dog er værd at nævne: Prof. Møller har offentlig kritiseret vindmølle lovgivningen og i særdeleshed beregningsmetoden for den lavfrekvente støj, som han har argumenteret for tillader store overskridelser af støjgrænsen. Dagen efter at han blev fyret fra universitetet, plæderede dekanen for et tættere samarbejde mellem vindindustrien og universitetet, på en af vindindustriens konferencer. Der har været en del skriver om dette i de nationale medier. Man kan kun spekulere i, hvorvidt der var en sammenhæng mellem samarbejdet med industrien, udvikling af støjmåleren og Prof. Møllers fyring.

Aktindsigter afslører bevidst "fejl" i beregningsformel

Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller fik i 2014, efter flere års kamp, aktindsigt i det arbejde, som foregik omkring bekendtgørelsens tilblivelse og indførelsen af grænsen for indendørs lavfrekvent støj i 2011. Vi har også haft aktindsigt i Miljøstyrelsens ledelses mødekaldere. På den baggrund har vi kunnet rekonstruere miljøstyrelsens oprindelige intentioner, opståede problemer undervejs, afholdelse af påfølgende fortrolige møder med industrien, og den indflydelse disse har fået på beregningsformelen for lavfrekvent støj. Jeg vedhæfter denne rekonstruktion som bilag 10. Heraf kan vi se, at man i starten af maj 2011 bliver klar over, at en del møller ikke kan overholde en lavfrekvent støjgrænse på 20 dB. Dette udløser en række møder (ni i alt) mellem miljøstyrelsen og industrien, hvor man bl.a. drøfter "fortrolige beregninger". Fælles for alle disse ni møder er, at der ikke føres referat af dem. Efter møderne ændres den støjisolationsfaktor, som benyttes i beregningsformelen, så husene forudsættes at være stadig mere velisolerede end de er i virkeligheden. Til sidst anvendes en isolationsfaktor, som man ved indebærer, at 37% af de danske huse ikke er beskyttede. For at være helt sikker på, at alle møller ved beregning kan overholde støjgrænsen på 20 dB (i hvert fald op til 8 m/s vind), tillægges til sidst en usikkerhedsfaktor på 2 dB i møllernes favør.

Miljøminister Eva Kjer Hansen har overfor mig kaldt de ni manglende referater af møderne for intet mindre end en "skandale". Ikke desto mindre er dagens lovgivning stadig baseret på dette skandaløse grundlag.

Efterfølgende støjmålinger i naboers huse har vist, at vi ikke kan have tillid til den nuværende bekendtgørelse.

Som formand for Landsforeningen Naboer til Kæmpevindmøller har jeg i november og december 2015 haft foretræde for miljøudvalget på Christiansborg og har afholdt møder med flere folketingsmedlemmer, inkl. miljøminister Eva Kjer Hansen. Mit indtryk er, at de efterhånden ved, at loven ikke yder naboerne beskyttelse, og at den ikke duer som tilsynsværktøj. De er dog oppe imod store industrielle og politiske interesser, som gør det svært at handle "rigtigt". Der er igangsat en undersøgelse af "konsekvenserne af at ændre bekendtgørelsen". I mine øjne er dette igen et udtryk for, at de ved, at bekendtgørelsen bør ændres, men at konsekvenserne af at foretage disse ændringer bliver afgørende for viljen til at gennemføre ændringerne.

Konklusion

Jeg opfordrer kommunen til at være så ansvarlig, at man vedtager, at man ikke ønsker at opstille vindmøller baseret på dagens utilstrækkelige lovgivning; såsom en bevidst tilpasset beregningsformel, gyldighed ved kun to vindhastigheder og manglende tilladelse af kontrolmålinger i naboernes huse.

Kræftens Bekæmpelse er i gang med at undersøge diverse helbredsmæssige påvirkninger af at bo tæt på vindmøller. Dette er en registerundersøgelse, som baseres på historiske (mindre) møller, og den vil ikke kunne sige noget endeligt om langtidseffekterne af at bo tæt på de store vindmøller, som opstilles i dag. Alligevel bør kommunen, for en sikkerheds skyld, og af respekt for både kommende naboer og investorer, afvente den videre planlægning for vindmøller, indtil resultatet af undersøgelsen er kendt.

Vindmøller giver kun skrivebordsbesparelser

Afslutningsvis vil jeg pointere, at de besparelser man går efter i kommunens CO2 regnskab, hvis man vælger at stille vindmøller op, desværre kun er skrivebordsbesparelser. Danmark har allerede indfriet sine internationale forpligtelser, og eventuelle yderligere besparelser i Danmark medfører blot flere ledige CO2-kvoter, lavere kvotepris, mere CO2 udledning andre steder, og en forsinket grøn omstilling i andre lande. Når det blæser i Danmark, producerer de allerede opstillede vindmøller mere strøm, end vi kan bruge i Danmark, og en stor del af strømmen eksporteres til meget lavere priser, end vi selv betaler til møllerne, for at de skal producere strømmen. I stigende grad (25 gange så ofte i 2015 som i 2014) får danske vindmølleejere sågar betaling for at lade møllerne stå stille, fordi overproduktionen i Danmark og Tyskland er så stor. At finde en løsning på problemet med overproduktion synes at have lange udsigter.

Hvis man løfter sig op i helikopteren og ser kommunens ageren i en større sammenhæng, er nytteværdien af store vindmøller i kommunen ekstremt lille eller slet ikke tilstede. Man bør i stedet fokusere på CO2-besparelser i den ikke-energiproducerende sektor. Dette vil jeg komme nærmere ind på i mit høringssvar vedr. kommunens strategiske energiplan. Men jeg nævner det også her, fordi jeg mener, at den ekstremt lave nytteværdi af møllerne set i en større sammenhæng end kommunens grønne regnskab, bør indgå i overvejelserne omkring valget af at opstille netop vindmøller.

Venlig hilsen

Tone Brix-Hansen